

Uwagi i opinie dotyczące Dolnośląskiej Strategii Innowacji (DSI/RSI).

1/ Obiektywna i wszechstronna analiza i ocena Regionalnej/Dolnośląskiej Strategii Innowacji (RSI/DSI) możliwa jest przez pryzmat dokumentów programowych, a także – wg mojej opinii - powinna być dwuczęściowa (2 etapowa), uwzględniając następujące okoliczności i uwarunkowania:

a/ konieczność porównania rzeczywistego i całościowego rezultatu uzyskanego w trakcie kilkunastomiesięcznych prac nad RSI z obligatoryjnymi założeniami wyjściowymi (planowanymi celami), sprecyzowanymi w obowiązującej „Metodologii opracowania RSI” (plik w załączeniu) oraz zapisami i deklaracjami zawartymi we wniosku UMWD do KBN. Istotne jest więc to, czy rezultaty prac nad DSI spełniają określone wymogi/oczekiwania środowiskowo-regionalne, wynikające ze specyfiki tej właśnie Strategii, polegającej m.in. na tym, że najważniejszy był sam proces jej powstawania jak i przez pryzmat konieczności uzyskania rezultatów określonych w poszczególnych fazach (0, 1, 2)

b/ odrębność poszczególnych etapów/faz prac nad strategią (jako projektem trwającym kilkanaście miesięcy) wyraźnie odróżnia /RSI/DSI od innych dokumentów programowo-strategicznych, dla których podstawowym produktem finalnym jest samo opracowanie (np. jakaś Strategia/Program w formie pisanej).

Dlatego też opinia i ocena samego dokumentu zatytułowanego Dolnośląska Strategia Innowacji nie może być traktowana jako coś równoznacznego z ewaluacją i sprawozdaniem z przebiegu całego projektu „Regionalna Strategia Innowacyjna”, który był o wiele bardziej złożony i wieloaspektowy – a także ważne jest to, że podstawowe kryterium powinny stanowić nie podejmowane działania, imprezy i zdarzenia – ale ich konkretne skutki i efekty i ich wpływ na realizację celów strategicznych projektu RSI.

Prawidłowość jest przy tym taka – realizacja i dalsze losy opracowania uzależnione są (i będą takie same) od tego, w jaki sposób realizowane było to przedsięwzięcie.

W działania związane z uruchomieniem prac nad przygotowaniem Regionalnej Strategii Innowacyjnej włączyłem się od samego początku, za który, jak sądzę można uważać Konferencję na Politechnice Wrocławskiej, zorganizowaną w dniu 25 czerwca 2002 pod patronatem Wojewody dolnośląskiego: „Nauka i szkolnictwo wyższe na rzecz Dolnego Śląska – stan aktualny i oczekiwania”, w następstwie Deklaracji przyjętej w dn. 10 czerwca 2002 w Warszawie na konferencji „Nauka polska dla integracji europejskiej”. Zadeklarowano tam uruchomienie przez KBN środków finansowych na realizację RSI, pod warunkiem zawarcia Porozumienia między Wojewodami i Marszałkami dotyczącego przygotowania RSI, które kilka miesięcy później zostało podpisane we Wrocławiu. *Na marginesie można zapytać o genezę daty 6 stycznia 2002r, zawartą we wniosku UMWD do KBN.*

Brałem następnie aktywny udział w większości spotkań, imprez, prac, przejawiając określoną aktywność – do czasu, kiedy nie zostałem w niedopuszczalny sposób **jednoznacznie i pisemnie** wyeliminowany przez Project Managera (PM) i Grupę Zarządzającą (GZ) – *do czego w kilku zdaniach ustosunkuję się w końcowej części niniejszego tekstu.*

Interesuje mnie ta problematyka, mam o niej pewne, jak sadzę, pojęcie- czuję się więc upoważniony do wyrażenia swojej opinii – podobnie zresztą, jak każdy mieszkaniec Dolnego Śląska Dla mnie najważniejsze są fakty i merytoryka – i to jest (powinna być) podstawowa płaszczyzna rozmowy, dyskusji i ocen – a nie jakiegokolwiek inne motywacje czy przesłanki.

1/ Opracowanie : „Dolnośląska strategia Innowacji” – styczeń 2005 – wybrane uwagi i opinie

1/ Jest to bez wątpienia materiał bardzo erudycyjny, dobrze źródłowo udokumentowany – i może być traktowany jako interesujące i bogate źródło wiedzy dotyczącej problematyki innowacyjności, stanowiąc m.in. bardzo przydatny materiał popularyzatorsko-programowy. W tym kontekście nasuwa się jednak pytanie, w jakim zakresie cele i zadania projektu RIS zostały zrealizowane w stosunku do założeń, – i czy opracowanie to zawiera wszystkie elementy, które powinna zawierać każda strategia, umożliwiające jej wdrożenie, a więc terminy/harmonogramy, współzależność i sekwencja działań, środki, wykonawcy, itp..

2/ Biorąc pod uwagę aspekty utylitarne uważam, że mankamentem tego dokumentu, znacznie ograniczającym jego przydatność, potencjał intelektualny i możliwość implementacji z uwzględnieniem najistotniejszych potrzeb regionu (>> modernizacji organizacji i zarządzania) jest ograniczenie się do innowacji technologicznych (czyli procesowych i produktowych >> TPP: Technological Product and Proces Innovations) a marginalizacja problematyki innowacji organizacyjnych.

Pomijając układ i zawartość treściową , dowodem na to jest sformułowanie na str. 32 (dół) – cytuję: *„Innowacyjność technologiczna, ukierunkowana rynkowo, stanowi zasadniczy przedmiot tej Strategii”*. Potwierdza to również zapis na 16 stronie (p.3) Wniosku UMWD do KBN o dofinansowanie projektu celowego dla RSI pt: „Opracowanie Regionalnej strategii Innowacji i Planu Działań dla Województwa Dolnośląskiego” >> cytat: *„ Zwiększona przekonanie przedsiębiorców odnośnie do możliwości skutecznego zwiększania zyskowności poprzez innowacje produktowe i procesowe”*.

. Innowacje technologiczne związane są z procesami i/lub produktami oferowanymi przez przedsiębiorstwa, a innowacje organizacyjne zmieniają systemy zarządzania i organizacje procesów tworzenia wyrobów i usług – w większości firm są one wzajemnie ze sobą powiązane i uwarunkowane. Bardziej ogólnie - innowacje organizacyjne obejmują wprowadzanie znaczących zmian w strukturach organizacyjnych, wdrożenie zaawansowanych technik zarządzania oraz nowych lub znacząco zmienionych strategii. Ten Schumpeterowski podział na innowacje produktowe, procesowe i organizacyjne znalazł również zastosowanie w dokumentach programowych funduszy strukturalnych. Innowacje organizacyjne nie muszą być punktowe (miejscowe), mają najszerszy zasięg i potencjał zmian, ich wpływ i pozytywne rezultaty, wartość dodana mogą mieć znacznie większe oddziaływanie, umożliwiając znaczącą poprawę funkcjonowania administracji, zarządzania regionem, sformułowanie i prowadzenie intraregionalnej polityki innowacyjnej przez samorząd, wdrożenie nowych systemów, metod i koncepcji, rozwiązanie/poprawę np. funkcjonowania i współdziałania różnych szczebli władzy a także np. systemu opieki zdrowotnej w regionie, współpracy sfery B+R i przedsiębiorczości, tworzenie różnych platform, sieci, nowych systemów informacyjnych i zarządczych –a więc rozwiązanie tych chociażby problemów, o których wspomina RSI. Dotyczy to np. strategii absorpcji wszystkich dostępnych funduszy strukturalnych w regionie (a nie wyłącznie administrowania ZPORR w ramach dysponowanych środków) w celu umożliwienia pozyskania jak największej ilości funduszy z Sektorowych Programów Operacyjnych (SOP- ów). Brak skoordynowanej aktywności w tym zakresie już teraz odbija się negatywnie na interesach Dolnego Śląska. „Koszt utraconych możliwości” może się więc sukcesywnie powiększać, gdyż inteligentne korzystanie ze środków tam, gdzie jest to możliwe (a nie tylko zarządzanie czymś już dostępnym, lecz niezmiennym) powinno być podstawową miarą zdolności regionu do „gry o Europę”.

Kontynuując - to głównie innowacje organizacyjne mogą rozwiązać takie regionalne problemy, jak redukcja bezrobocia, kształtowanie aktywnych postaw mieszkańców Dolnego Śląska, nowe inicjatywy z zakresu inżynierii finansowej, uruchomienie projektu „e-Dolny Śląsk”, itp. itp

Modelowym przykładem, wręcz wzorcem innowacji organizacyjnej powinna być chociażby realizacja tego właśnie projektu RSI, sam proces jej powstawania, zgodnie z założeniami i celami.

3/ Na str. 59 mowa jest o modelach innowacji – w tym I i II trybie sposobu produkcji wiedzy – używając m.in. pojęcia modelu liniowego innowacji – w obydwu pisząc o mechanizmie podażowym (?). Pozwolę sobie stwierdzić, że w tym brzmieniu takie właśnie ujęcie tematu może być dyskusyjne – w Polsce nadal dominują dwa modele liniowe: „pchany” przez naukę (podażowy) oraz „ciągniony” przez rynek (popytowy). Ok. 75% udanych innowacji było reakcją na rozpoznane potrzeby rynkowe – innowacje te nie miały jednak istotnego znaczenia w wymiarze strategicznym. W krajach rozwiniętych dominuje model „sprzężeniowy” (integratywny) polegający na stałym sprzężeniu potrzeb rynkowych z możliwościami technologicznymi firmy na każdym etapie procesu innowacyjnego – opracowanie określonych, regionalnych modeli pilotażowych w trakcie prac nad RSI byłoby czymś bardzo oczekiwanym i efektywnym.

4/ Uogólniając - sędzę, że wypracowanie pewnych, nawet dyskusyjnych i alternatywnych, ale kreatywnych, przydatnych i konkretnych rozwiązań w tym zakresie byłoby istotnym wkładem intelektualnym tego projektu (RSI) w jego kolejne etapy realizacyjne. Sformułowano wiele słusznych postulatów, odpowiedzi na pytania „Co?” (należałoby zrobić), zdefiniowano wiele problemów, braków i trudności oraz ich przyczyn – wiele z nich znanych było już wcześniej. W znacznie jednak mniejszym stopniu podjęto próbę odpowiedzi na trudniejsze nieco pytania: Jak? Kiedy? Kto? Za co i za ile? Dlaczego? - i jakie rozwiązania mogą wchodzić w grę – a taki przecież był m.in. cel tego projektu. Ile więc oryginalnej wiedzy i koncepcji wyprodukowano w trakcie realizacji tego przedsięwzięcia? Czy np. nie warto wyrazić kolejnej i bardziej generalnej wątpliwości – czy projekt RSI nie powinien koncentrować się raczej na prezentowaniu wypracowanych pomysłów, wyników, programów – niż mnożeniu krytycznych ocen i opinii, postulatów i życzeń poprzedzonych np. słowem „wymaga” (należy, konieczne jest, itp. >> np. p.3 str 20 – to tylko jeden z możliwych przykładów) – bo ich katalog w większości był i jest znany bez konieczności uruchamiania prac nad RSI – bynajmniej nie społecznie realizowanych..

Generalna moja wątpliwość dotyczy tego, czy należało w tak dużym, dominującym stopniu, skoncentrować się na ankietyzacji, badaniach i kompilacyjnych, wieloetapowych opracowaniach diagnostycznych, charakterystyce stanu istniejącego, analizach ex post (które były oczywiście konieczne w jakimś zakresie, zgodnie z Metodologią...) – prezentując w ich wyniku wnioski, oceny i prawidłowości w większości już wcześniej zidentyfikowane, zbadane i nieobce ludziom interesującym się lub zajmującym ta problematyką. Znacznie większą rolę należało – z samej definicji projektu - przypisać działaniom prognostycznym, regionalnemu foresightowi, konkretnym scenariuszom i rozwiązaniom przyszłościowym, alternatywnym i wariantowym, selekcji i adaptacji wypróbowanych pomysłów i projektów (dobrych praktyk – ale nie tylko ich identyfikacji). Nie tylko formalne kryteria i wymogi powinny być decydujące o podejmowanych działaniach w ramach RSI – bo np. odbyły się dwa fora – można zapytać, jaka była celowość, dorobek i przebieg tego drugiego, (na co zresztą zwrócił też uwagę jeden z zewnętrznych ekspertów). O wiele bardziej sensowne i wartościowe byłyby interdyscyplinarne warsztaty, dyskusje, z udziałem przedstawicieli różnych środowisk (w tym zwłaszcza MSP) próby symulacji i wypracowywania wariantowych i alternatywnych rozwiązań, modeli i procedur, zwłaszcza „na styku”, a więc tych najtrudniejszych, czyli „transgranicznych – intersektorowych”, wzajemna prezentacja problemów i oczekiwań, rozwiązań, poznawanie się partnerów, itp., itd..- ale kończące się jakimiś efektami! Były przypadki aktywnego włączenia w ten projekt samorządów niższych szczebli i objęcie nim wszystkich powiatów – ale w innym województwie. Na to wszystko (i wiele innych – kreatywnych) z całą pewnością warto było i należało poświęcić znacznie więcej czasu, pasji i aktywności - tak, aby rezultaty projektu w większym stopniu skierowane byłyby ku przyszłości – to o wiele bardziej powinna być praca organiczna, u podstaw, adaptująca (a nie tylko formułująca) wypracowane wnioski i prawidłowości, z uwzględnieniem regionalnych uwarunkowań i potrzeb – „tu, teraz – i w przyszłości”. A więc – trwały dorobek procedury, struktury – skierowane ku przyszłości...

5/ Strategia ta, przygotowywana przede wszystkim przez środowisko akademickie, związane głównie z Politechniką (WCTT), w dużej mierze koncentruje się na sferze B+R a także dużych podmiotach gospodarczych – w niewystarczającym chyba stopniu realizując zapotrzebowanie sfery MSP na konkretne rozwiązania systemowo-organizacyjne, niekoniecznie ograniczane przez uwarunkowania obiektywne, np. deficyt kapitału. Ani KGHM, ani Jelfa, Dialog czy podobne podmioty gospodarcze nie są w takim stopniu jak MSP zainteresowane konkretnymi i przydatnymi rozwiązaniami integrującymi poszczególnych aktorów RSI, stwarzającymi realne możliwości i systemy współdziałania. W jakim stopniu rozwiązania takie są wynikiem realizacji tego projektu, zgodnie z zawartymi zapisami programowymi?

.6/ Powstanie DCZT jest niewątpliwym osiągnięciem jego twórców-pasjonatów – jednakże osobiście uważam (niestety post factum) , że realizowane równoległe prace nad RSI w znacznie większym stopniu winny stanowić wsparcie dla tego przedsięwzięcia – również finansowe – bo DCZT stanowi rzetelną i znaczącą „innovacyjną wartość dodaną” w regionie – lecz bariery przeszkadzające jego dalszemu rozwojowi powinny być sukcesywnie i szybko eliminowane – być może było możliwe to wcześniej. .

7/ Nie rzecz w mnożeniu krytyki – to zawsze jest najłatwiejsze. Ale należałoby wyeliminować wiele błędów i braków, obniżających poziom tego opracowania, w tym istniejących w obydwu wersjach (z 15.11.04 oraz ze stycznia.2005 – ja dysponuję wersją z ostatniego RKS) –jak np. powtórzenie akapitów, NPR nie obejmuje okresu od 2009 r....,

II/ Regionalna Strategia Innowacji jako projekt celowy - wybrane opinie i uwagi.

1/ Dyskusja i ewaluacja projektu celowego RSI musi uwzględniać jego założenia programowo-metodyczne, zdefiniowane w „Metodologii opracowania Regionalnych strategii Innowacji (RSI/RIS) w krajach Unii Europejskiej” (plik w załączeniu) oraz treści Wniosku UMWD do KBN o dofinansowanie projektu celowego RSI – który w większości konsumuje zapisy zawarte w Metodologii. Wniosek ten liczy ponad 30 stron, można go otworzyć, klikając w aktywny link:

http://ris-dolnyslask.pl/img/download/82/rsi_poprawiony_wniosekdkbn.doc

Od str. 13 można zapoznać się z Metodologią RSI, na str. 18 (i następnych) zawarte są Karty Zadań, a Studium Wykonalności to strona 25. Materiał ten dobitnie wskazuje, jak bardzo cele i zadania projektu RSI są globalne regionalnie, wielotematyczne i zróżnicowane. Na ich realizację przeznaczony był okres kilkunastu miesięcy i **ponad półmilionowy budżet publicznych pieniędzy**. Nie ma sensu oceniać, czy jest to dużo czy mało bez uwzględnienia tego, jakie uzyskano produkty i rezultaty twarde i miękkie, jakie procesy zostały uruchomione -rzeczywiste i trwałe, co i na ile uległo poprawie i zmianom w pożądanym kierunku (a nie ilość wyprodukowanego papieru i słów)- jaka więc jest programowo-realizacyjno-intelektualna stopa zwrotu z zaangażowanych środków. Nie jest więc najważniejsze bezwzględne i subiektywne („dobre lub nie”, „podoba mi się – czy nie”) ustosunkowanie się do tego, co powstało – **lecz co mogło i powinno być stworzone** oraz jak powinno i mogło być realizowane, zgodnie z zaakceptowanymi przez UMWD założeniami sprecyzowanymi we wniosku do KBN. Ocena tego nie jest łatwa - jeżeli już, to powinna być raczej zespołowa, lecz nie może abstrahować od rzeczywistego przebiegu tego przedsięwzięcia, jego realizacji, organizacji, zarządzania projektem (wszystkim jego procesami), stopnia zaangażowania i identyfikacji jego wykonawców, otwartości na wszystkie środowiska, itp.. Czy zapisy celów i efektów we wniosku nie były nadmiernie ambitne, teoretyczne, bez większej refleksji > co i jak potem – a jeżeli już, to czy realizacja tego projektu nie powinna być o wiele bardziej profesjonalna, innowacyjna, dynamiczna (stracono wiele czasu w fazie początkowej – to mogę stwierdzić), z szerszym zaangażowaniem nie tylko wykonawców, ale i zgrupowaniem wokół niego szerokiego grona sympatyków i zainteresowanych, otwartość na różne środowiska – nie tylko werbalne ?. Nikt nie jest bierny, jeżeli widzi, że wykonawcom/odpowiedzialnym rzeczywiście chodzi i rzetelne efekty,

ze jest mile widziany, dostrzega jakąś sensowną wizję, swój interes, atmosferę. - Jeżeli natomiast można było usłyszeć w dyskusji w szerszym też gronie stwierdzenia, że „to (RSI) tylko dla swoich – a my mamy robić publiczność” – to z pewnością miało to swoje uzasadnienie w realizacyjnych realiach. Dlaczego zaangażowanie innych uczelni było raczej niewielkie – czy główne przyczyny leżały po ich stronie? Wiem, że nie...

Na II Forum RSI ilość uczestników była bardzo mała – zwrócili na to także uwagę eksperci zewnętrzni, porównując to np. z projektem RIS – Silesia („pełna sala”) W jakim stopniu udało się – i co zrobiono w tym celu (a co zrobić należało) aby włączyć w realizację projektu zainteresowanych, upowszechnić problematykę RIS w regionie, w większym stopniu wypromować ją i spopularyzować w społeczeństwie? (Kontynuacja tego tematu w kolejnym pliku). W jakim stopniu i zakresie udało się wykazać, że opracowanie regionalnego systemu innowacji stanowi część głównego nurtu polityki regionalnej i że została zorganizowana innowacyjna społeczność w regionie? Jak to było możliwe, skoro nawet tak oczywista sprawa, jak strona www RIS jest praktycznie martwa od dłuższego czasu, zawierając ponadto wiele nieaktualnych informacji – i to od samego początku? Dlaczego nie została wykorzystana np. w ostatnim okresie do „zawieszenia” tam projektu RSI – czy i gdzie mieszkaniac tego regionu miał możliwość zapoznania się z tym dokumentem, podyskutowania - gdyby chciał – jeżeli już jakimś cudem dowiedział się, że taki istnieje – chyba, że nie jest tego godzien!? (www.ris-dolnyslask.pl) > a jak funkcjonują odpowiednie strony innych regionów? Czy naiwnym idealizmem będzie stwierdzenie, że uruchomienie RSI to była dobra okazja do wytworzenia pewnego fermentu intelektualnego, swoistego pospolitego ruszenia, przygotowania nawet niekonwencjonalnych działań i inicjatyw popularyzujących tą problematykę – ludzie nie pozostają obojętni na wartościowe i ciekawe treści oraz formę przekazu – czy sama RSI nie powinna powstawać w innowacyjnej atmosferze i w sposób nowoczesny? Tylko, że to wymagało zupełnie innego podejścia i nastawienia, a także bezinteresownego entuzjazmu, przyjaznego klimatu. Jak to mogło *zafunkcjonować*, jeżeli dla Project Managera było to jedno z wielu zajęć i nie miał on nawet czasu uczestniczyć w całości w niektórych ważnych imprezach, np. Dniu informacyjnym RSI w dn. 20.10.2003 w WCTT z udziałem gości z UE, podkreślających m.in. konieczność działania z pasją jako warunkiem sukcesu. Tamże w trakcie panelu dyskusyjnego realizatorzy RSI z innych regionów dzielili się swoimi doświadczeniami, mówiąc m.in. o strategiach dotarcia do aktorów RSI, w tym głównie MSP, itp. –a także o współpracy przy tym projekcie z innymi regionami UE (m.in. RKS), czego brak w przypadku naszej RSI jest mankamentem i paradoksem (lokalizacja). Z pewnością pewnym problemem jest brak ciągłości między poszczególnymi etapami powstawania strategii – główni autorzy dokumentu RSI pojawili się później. Pan Rektor Prof. T. Więckowski – Szef GZ – był uprzejmy stwierdzić na posiedzeniu komisji, że dysponuje pozytywną opinią o przygotowanej RSI autorstwa Pani Profesor Mirosławy Klamut z Akademii Ekonomicznej – przecież nikt w to nie wątpi ani nie zamierza polemizować, nie znając zresztą jej treści – w późniejszej rozmowie Pani Profesor nie do końca to zresztą potwierdziła. Ale wiem, że są również oceny i mniej entuzjastyczne – czy z tego właśnie powodu mają być lekceważone, eliminowane, być źródłem jakiś irracjonalnych konfliktów? Przecież każda rzetelna i uczciwa opinia, akceptacja wyników, finalizacja/zatwierdzenie jakiegoś projektu (np. przez SWD) musi uwzględniać wszystkie aspekty, kryteria, być wyważona i obiektywna, uwzględniać efekty w stosunku do założeń/planów, opierać się np. na recenzjach, koreferatach, itp..- **zwłaszcza jeżeli dotyczy to pieniędzy publicznych..**

Uwag i przykładów można byłoby mnożyć, dalej to już nie ma sensu - sformułowałem je dlatego, aby nie być gołosłowny, uwiarygodnić niektóre stwierdzenia, podzielić się pewnymi faktami i refleksjami z pozycji uczestnika i obserwatora.

Wojciech Hendrykowski

